

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Državno cerkveno pravo

Blaž Ivanc

Article information:

To cite this document:

Ivanec, B. (2018). Državno cerkveno pravo, Dignitas, št. 45/46, str. 45-50.

Permanent link to this document:

[https://doi.org/ 10.31601/dgnt/45/46-5](https://doi.org/10.31601/dgnt/45/46-5)

Created on: 07. 12. 2018

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Državno cerkveno pravo

doc. dr. Blaž Ivanc

1. Uvod

Namen članka je predstaviti prispevek rednega univerzitetnega profesorja dr. Lovra Šturma k ustavnopravni in upravnopravni teoriji in praksi urejanja področja verske svobode. Gre za področje, kateremu je prof. Šturm v obdobju od začetka devetdesetih let 20. stoletja do danes posvetil veliko pozornosti in kjer je objavil vrsto strokovnih in znanstvenih del. Preden preidemo k razpravi o Šturmovem strokovnem in znanstvenem delu na navedenem področju, je treba opozoriti na nekaj pomembnih značilnosti razvoja slovenske pravne znanosti, ki se je v 20. stoletju ukvarjala s področjem t. i. državnega cerkvenega prava (nem. *Staatskirchenrecht*). Izraz »državno cerkveno pravo« je v 19. stoletju iznašel nemški državoslovec in pravnik Robert von Mohl. Ker se izraz ne nanaša na norme, ki jih sprejema cerkev, niti se ne nanaša le na cerkvene organizacije, ter nekako spominja na sistem državne cerkve, se v sodobni pravni teoriji kot primernejši uporablja izraz »versko pravo« (*Religionsrecht*).¹ V obdobju do leta 1945 je bilo v Sloveniji objavljenih več pomembnih del s področja državnega cerkvenega prava.² V kasnejšem obdobju je – sodeč po skoraj popolni odsotnosti strokovnih in znanstvenih objav – področje državnega cerkvenega prava v veliki meri prenehalo biti predmet zanimanja (upravno) pravne znanosti. Ustavno načelo ločitve države in cerkve komunistične ustave, ki je verske organizacije izločilo iz javnega življenja,

¹ Herbert Kalb, Richard Potz in Brigitte Schinkele, *Religionsrecht*, WUV Universitätsverlag, Wien 2003, str. 1.

² Prim. denimo naslednja dela: Rado Kušej, *Cerkveno pravo katoliške cerkve: s posebnim ozirom na razmere v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev: dodatek, Pregled virov, ustavnih in upravnih načel cerkvenega prava pravoslavne Cerkve*, 2. izd., Juridična fakulteta, Ljubljana 1927; Rado Kušej, *Konkordat: ustava in verska ravnopravnost*, J. Blasnika nasl., Ljubljana 1937; Gorazd Kušej, »O razmerju med državo in veroizpovedmi po jugoslovanski verski zakonodaji«, *Zbornik znanstvenih razprav*, 13 (1936/37), str. 73–106.

je področje njihovega delovanja za daljše obdobje bodisi izvzelo iz področja normativnega urejanja bodisi ga je urejalo le v obsegu, ki ga je narekoval odkrit zakonodajalčev namen represivnega zatiranja verskih organizacij.³ Odsotnost demokratičnih pravnih pravil in hkrati obstoj internih, strogo zaupnih navodil je pomenilo ne le krnitev pravne varnosti verskim organizacijam, temveč sistematično zatiranje in diskriminacijo na polju verske svobode, kar profesor Šturm prikaže *inter alia* v razpravi *Tipologija kršitev ali ogrožanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin*⁴ in v razpravi *Pravni položaj verskih skupnosti v Republiki Sloveniji ob njenem vključevanju v svobodno demokratično družbo moderne Evrope*.⁵

2. Ponovna vzpostavitev in zagotavljanje verske svobode

Raziskave na področju varstva človekovih pravic v javni upravi, tipologije njihovih kršitev, svobode izražanja in pravice do zasebne lastnine so profesorja Šturma po naravi stvari vodile do problematike pravnega varstva svobode veroizpovedi. V nadaljevanju omenimo samo nekatera njegova najpomembnejša strokovna in znanstvena dela na navedenem področju, ki poskušajo versko svobodo in delovanje verskih skupnosti in cerkva umestiti v sobesedilo oblikovanja svobodne demokratične družbe, demokratične pravne države in civilne družbe.⁶

Strokovni in znanstveni prispevki

V letu 1998 je uredil in objavil strokovno monografijo *Pravna ureditev razmerja med državo in cerkvijo: primerjalnopravni prikaz*.⁷ Dve leti kasneje je pri založbi Nova revija uredil in objavil

³ Primerjaj na primer številne določbe Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v Socialistični republiki Sloveniji (Ur. l. SRS, št. 15/1976), ki je ideološko dosledno omejeval delovanje verskih organizacij (skupnosti); njihovo javno delovanje je že pomenilo »zlorabo vere v politične namene«; ločene so bile tudi od vzgojnih in varstvenih ustanov (3. člen); prepovedano jim je bilo izvajati dejavnosti splošnega in posebnega družbenega pomena (5. člen) itd.

⁴ Lovro Šturm, »Tipologija kršitev ali ogrožanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin«. Pravna praksa, 8 (1989/24), str. 4.

⁵ Isti, »Pravni položaj verskih skupnosti v Republiki Sloveniji ob njenem vključevanju v svobodno demokratično družbo moderne Evrope«, v: Alenka Šelih in Janko Pleterski (ur.), *Država in cerkev: izbrani zgodovinski in pravni vidiki: mednarodni posvet, 21. in 22. junija 2001*, Razprave 18, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 2002, str. 70.

⁶ Isti, »Svobodna demokratična družba, demokratična pravna država in civilna družba: ustavnopravna in sociološka analiza treh ključnih pojmovnih sintagm«. Dignitas, 1 (1999), str. 52–59.

⁷ Isti, ur., *Pravna ureditev razmerja med državo in cerkvijo: primerjalnopravni prikaz*, Ustanova za trajne človekove vrednote – Perennia, Ljubljana 1998.

znanstveno monografijo z naslovom *Cerkev in država: pravna ureditev razmerja med državo in cerkvijo*, ki predstavlja prvo slovensko znanstveno knjigo s področja primerjalnega verskega prava po letu 1945.⁸ Kratenje verske svobode, preganjanje duhovnikov in zaviranje svobodnega delovanja Cerkve je profesor Šturm razčlenil tudi v odmevnem znanstvenem delu *Omejitev oblasti* iz leta 2002.⁹

Obdobje med leti 1998 in 2005 so zaznamovale *inter alia* številne udeležbe profesorja Šturma na domačih in mednarodnih znanstvenih srečanjih in posvetovanjih, ki so bila namenjena tudi obravnavi pravnega urejanja področja verske svobode. V maju 1998 je na Pravni fakulteti Univerze na Dunaju prof. Šturm predaval o stanju in perspektivah razvoja razmerij med državo in cerkvijo v Sloveniji. V novembru 2000 je na mednarodnem simpoziju Evropskega konzorcija o razmerju med državo in cerkvijo v Klingenthalu v Alzaciji predstavil referat o »Razmerju med državo in cerkvijo v Sloveniji«, ki je bil objavljen v tuji monografiji.¹⁰ V letu 2001 je na mednarodnem znanstvenem posvetu Slovenske akademije znanosti in umetnosti predstavil nacionalno poročilo z naslovom »Pravni položaj verskih skupnosti v Republiki Sloveniji ob njenem vključevanju v svobodno demokratično družbo moderne Evrope«. ¹¹ Na mednarodni znanstveni konferenci srednjeevropskih ustavnih sodišč v organizaciji Sveta Evrope in Ustavnega sodišča Republike Češke, ki je potekalo maja 2003 v Brnu, je predstavil nacionalni poročilona temo »Ustavnopravni kontekst soočenja s totalitarno preteklostjo«. V juliju 2003 je kot član mednarodne znanstvene skupine sodeloval pri zasnovi projekta »Država in cerkev v Evropski uniji«, ki je potekal na Pravni fakulteti Univerze Trier. Kasneje je bil v najbolj odmevno evropsko primerjalnopravno znanstveno monografijo z naslovom *State and Church in the European Union*, ki jo je uredil profesor Gerhard Robbers, uvrščen Šturmov

⁸ Isti, ur., *Cerkev in država: pravna ureditev razmerja med državo in cerkvijo*, Libra, Nova revija, Ljubljana 2000.

⁹ Isti, *Omejitev oblasti: ustavna izhodišča javnega prava*, Libra, Nova revija, Ljubljana 1998, str. 263–266.

¹⁰ Isti, »The State and Church Relationship in Slovenia«, v: Francis Messner (ur.), *Le statut des confessions religieuses des états candidats l'Union européenne: actes du colloque Université Robert Schuman – CNRS, Strasbourg 17–18 novembre 2000*, Pubblicazioni di diritto ecclesiastico, Università degli studi di Milano, Facoltà di giurisprudenza, 17, Giuffrè, Milano 2002, str. 157–196.

¹¹ Isti, Pravni položaj verskih skupnosti v Republiki Sloveniji ob njenem vključevanju v svobodno demokratično družbo moderne Evrope, v: Alenka Šelih in Janko Pleterski (ur.), *Država in cerkev: izbrani zgodovinski in pravni vidiki: mednarodni posvet*, 21. in 22. junija 2001, Razprave 18, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 2002, str. 63–75, 385–398.

samostojni znanstveni sestavek z naslovom »State and Church in Slovenia«. ¹² Izvirni znanstveni članek s področja verskega prava, ki ima naslov »Church-state relations and the legal status of religious communities in Slovenia«, je Šturm objavil v ugledni severnoameriški reviji *Brigham Young University law review*. ¹³ Prispevek je nastal na podlagi njegovih predavanj o verski svobodi in položaju verskih skupnosti v Sloveniji, ki jih je imel oktobra leta 2003 na Univerzi Brigham Young (Provo), na Ameriški katoliški univerzi (Catholic University of America) in na Univerzi George Washington (Washington D.C). V istem letu je objavil tudi znanstveni prispevek »Law and religion in post-communist Europe«, ki je izšel tudi v italijanskem jeziku. ¹⁴ V letu 2004 je bil na desetdnevnem študijskem obisku v Franciji na Fakulteti Jean Monnet, Université Paris-Sud, in na Institute de Droit canonique, Université Paris I, kjer je preučeval pravne vidike ureditve razmerij med državo in verskimi skupnostmi v Franciji. Na mednarodni konferenci z naslovom »Religija in pravo v dialogu«, ki jo je organiziral Evropski konzorcij o razmerju med državo in cerkvijo v Tübingenu, je imel predavanje »Religija in pravo v dialogu: Slovenija«. V septembru leta 2008 je prof. Šturm v vlogi ministra za pravosodje ¹⁵ na Brdu odprl Mednarodno konferenco predstavnikov ustavnih sodišč in vladnih organov, ki so pristojni za urejanje področja verske svobode, na temo »Pravni vidiki verske svobode«. ¹⁶

Prispevek k ustavnosodni presoji

Profesor Šturm se je z vprašanjem kršitev človekovih pravic v novejši slovenski zgodovini ¹⁷ in njihove odprave soočil tudi kot sodnik Ustavnega sodišča Republike Slovenije (1990–1998) in kot

¹² Isti, »State and Church in Slovenia«, v: Gerhard Robbers (ur.), *State and Church in the European Union*, 2. izd., Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2005.

¹³ Isti, »Church-state relations and the legal status of religious communities in Slovenia«, *Brigham Young University Law Review*, 2 (2004), str. 607–650.

¹⁴ Isti, »Church and state in Slovenia«, v: Silvio Ferrari, W. Cole Durham in Elizabeth A. Sewell (ur.), *Law and religion in post-communist Europe*, *Law and religious studies* 1, Peeters, Leuven, Paris, Dudley 2003, str. 327–353; Isti, »Chiesa e stato in Slovenia«, v: Silvio Ferrari, W. Cole Durham in Elizabeth A. Sewell (ur.), *Diritto e religione nell'Europa post-comunista*, *Religione e societ* 27, Il mulino, Bologna 2004, str. 435–466.

¹⁵ Kot minister za pravosodje se je udeležil tudi 10. Pogovora pri predsedniku republike na temo »Dialog z verskimi skupnostmi«. Pogovori o prihodnosti Slovenije: Pogovor 10, Dialog z verskimi skupnostmi: Ljubljana, 14. december 2005, Urad Predsednika Republike Slovenije, Ljubljana 2006, str. 11–58.

¹⁶ Drago Čepar in Blaž Ivanc, ur., *Legal aspects of religious freedom: international conference*, 15–18 September 2008, Office of the Government of the Republic of Slovenia for Religious Communities, Ljubljana 2008.

¹⁷ Podrobno o tem Lovro Šturm, »Kršitev človekovih pravic v novejši slovenski zgodovini«, http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/poprava_krivic/Krsitev_clovekovih_pravic_v_novejsi_slovenski_zgodovini.pdf (17. 5. 2010).

njegov predsednik (1997–1998). Prikaz stališč Ustavnega sodišča in nekaterih glavnih šturmovih argumentov je podan v delu »Temne strani slovenske pravne preteklosti v luči slovenske ustave: argumenti Ustavnega sodišča Republike Slovenije o hudih, množičnih in strukturnih kršitvah človekovih pravic in svoboščin v Sloveniji v času prevlade ideologije in prakse komunizma 1945–1990: zgodovinski uvod v komentar slovenske ustave«. ¹⁸ Posebej pomembno znanstveno delo na področju ustavnega prava je v tem času edini komentar Ustave Republike Slovenije, ki ga je uredil prof. Šturm. ¹⁹ Komentar predstavlja klasično delo na področju ustavnega prava in vsebinsko pojasnjuje tudi temeljne ustavne določbe, ki se nanašajo na področje svobode vere.

Prispevek k novi normativni ureditvi področja verske svobode

Izredno pomemben je Šturmov prispevek k novi normativni ureditvi področja verske svobode. Po naročilu Urada Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti je profesor Šturm v okviru Inštituta za pravo človekovih pravic januarja leta 2004 izdelal študijo z naslovom »Oblikovanje strokovnih podlag za normativno ureditev področja verskih skupnosti v Republiki Sloveniji«. ²⁰ Konec leta 2004 je bil imenovan na funkcijo ministra za pravosodje v Vladi Republike Slovenije ter je v obdobju od leta 2004 do leta 2008 vodil delo Komisije vlade RS za reševanje odprtih vprašanj verskih skupnosti. Februarja leta 2007 je bil v Državnem zboru sprejet nov Zakon o verski svobodi, ²¹ ki predstavlja sodoben zakonski predpis na področju zagotavljanja verske svobode kot ustavno zagotovljene svoboščine. Sprejet zakon je v veliki meri odraz zgoraj navedene študije o strokovnih podlagah za normativno ureditev področja verskih skupnosti v Republiki Sloveniji.

Omeniti velja še dela s področja verske svobode, ki so rezultat Šturmovega mentorskega pedagoškega dela z diplomanti Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, katere je usmeril v problematiko zagotavljanja verske svobode. Profesor Šturm je bil denimo mentor pri diplomskem delu Urške Prepeluh z naslovom »Pravni položaj

¹⁸ Gašper Dovžan in Urška Tekavec, »Temne strani slovenske pravne preteklosti v luči slovenske ustave: argumenti Ustavnega sodišča Republike Slovenije o hudih, množičnih in strukturnih kršitvah človekovih pravic in svoboščin v Sloveniji v času prevlade ideologije in prakse komunizma 1945–1990: zgodovinski uvod v komentar slovenske ustave«, Dignitas, 11–12 (2001).

¹⁹ Lovro Šturm, ur., *Komentar Ustave Republike Slovenije*, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana 2002.

²⁰ Isti, ur., »Oblikovanje strokovnih podlag za normativno ureditev področja verskih skupnosti v Republiki Sloveniji«, Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti (naročnik projekta), Ljubljana 2004.

²¹ Zakon o verski svobodi. *Ur. l. RS*, št. 14/07.

verskih skupnosti v Republiki Sloveniji»²² in pri delu Simone Drenik z naslovom »Oblike urejanja razmerij med državo in verskimi skupnostmi«,²³ s katerima je v letu 2004 v soavtorstvu izdal strokovno monografijo z naslovom *Sveto in svetno: pravni vidiki verske svobode*.²⁴

3. Sklep

Jubilant profesor dr. Lovro Šturm je s številnimi strokovnimi in znanstvenimi prispevki na področju verske svobode postavil nov mejnik v razvoju slovenske pravne teorije na navedenem področju ter odločilno prispeval k sprejemu sodobne demokratične ureditve na področju verske svobode. S svojimi deli na področju verskega prava se je polno uveljavil v mednarodnem znanstvenem prostoru. V Sloveniji profesor Šturm ni le obudil zanimanja (upravno)pravne znanosti za področje državnega cerkvenega prava, temveč je postavil teoretična pravna izhodišča ter vodil izdelavo normativnih podlag za novo pozitivno versko pravo samostojne in demokratične države Slovenije. Zato lahko zapišemo, da je profesor Šturm utemeljitelj sodobnega verskega prava (nem. *Religionsrecht*) v Republiki Sloveniji, ki si za svoje temeljno izhodišče postavlja varstvo človekovih pravic in svoboščin v demokratični in svobodni družbi. Plemenit namen, ki je prof. Šturma vodil pri njegovih strokovnih in znanstvenih akademskih prizadevanjih, ki so se izrazila tudi pri opravljanju funkcije ustavnega sodnika in kasneje funkcije ministra za pravosodje, je bil in ostaja restitucija in poln razmah verske svobode v Sloveniji. Dosledna delovna zagnanost, miselna prodornost, posluh za stvarnost in predvsem čut za pravičnost profesorja dr. Lovra Šturma so lahko zgled novim generacijam pravnih in pravnikov.

²² Urška Prepeluh, »Pravni položaj verskih skupnosti v Republiki Sloveniji«, diplomsko delo, Ljubljana 1997.

²³ Simona Drenik, »Oblike urejanja razmerij med državo in verskimi skupnostmi«, diplomsko delo, Ljubljana 2000.

²⁴ Lovro Šturm, Simona Drenik in Urška Prepeluh, *Sveto in svetno: pravni vidiki verske svobode*, Mohorjeva družba, Celje 2004.
